

משיח בפרשה

שילוב שמביא גאולה

מחזור רביעי

קורס לחומש שמות

ממתן תורה לתורה חדשה | כתר התורה

שיעור לפרשת תרומה

מקורות מרכזיים: הדרן על הרמב"ם - תשמ"ה (לקו"ש חכ"ז), לקו"ש חל"ג פר' נשא א', לקו"ש חל"ד קרח ב'

כתר התורה - למי הוא מתאים?

שח בעל המכולת: בכל פעם שהחנות שלי ריקה מקונים, יש לי פתרון קסם. אני מתחיל ללמוד, והיצר הרע שלא סובל זאת, מזמן לי קונים שיפריעו בלימוד..

בשבועות הקודמים דיברנו רבות על מעלת התורה ודרך פעולתה בעולם. אין ספק שזהו מהלך מזמין ללימוד והתעמקות בתורה. אבל איך עושים זאת? מהן הדרכים הנכונות ללימוד התורה כך שתשאר בתוכנו גם לאחר מכן? איך מתחברים לא רק עם שכל התורה, אלא גם עם קדושתה?

התבוננות בכלי מיוחד מכלי המקדש עליו מדובר בפרשתנו, תתן לנו מפתח להבנת הדברים. אבל קודם לכן נפתח בתיאור מיוחד הקשור לכך המתאר את מצב בני ישראל בימות המשיח:

ברכות י"ז, א: שָׁגוּר הָיָה בְּפִי רַב: "לֹא כְּהָעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹלָם הַבָּא. הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִּיָּה וְלֹא פְרִיָּה וְרִבְיָה, וְלֹא מִשָּׂא וּמִתֵּן וְלֹא קִנְיָה וְלֹא שְׁנָאָה וְלֹא תַחְרוּת. אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבֵין וְעִטְרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם וְנִהְנִים מִזֵּיו הַשְּׂכִינָה. שְׁנֵאָמַר "וַיַּחְזוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ..."

הגמרא מתארת את מצב בני ישראל בימות המשיח¹ בהם לא יצטרכו להתעסק בצרכי הגוף כדי להתקיים, ולא תהיה שום הפרעה מהנהגות עולם הזה, ואז בני ישראל יושבים "ועטרוניהם בראשיהם" ופנויים ליהנות מזיו השכינה. מהי אותה "עטרת" - כתר שיהיה על ראש בני ישראל?

(1) כ"ק אד"ש מלך המשיח מסביר זאת כדעת הרמב"ן על פי הכרעת החסידות שמדובר בעולם התחיה 'נשמה בגוף', ולא יהיה צורך באכילה ושתייה לקיום הגוף, אלא לצורך אחר. עיין באג"ק ח"ב אגרת ר'.

א. ארון הברית - משכנה של התורה

לאחר ההתגלות האלוקית הגדולה לבני ישראל במתן תורה, ציווה הקב"ה שיבנו מקום בעולם בו ישכון בקביעות בין בני ישראל: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". במשכן זה מקבל משה רבינו מאז ואילך את הוראותיו של הקב"ה; ולשם ניגש כל יהודי הרוצה להתפלל, להודות לה' על חסדיו או לכפר על חטאיו.

פרשתנו פותחת במצווה "ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר ידבנו ליבו תקחו את תרומתי": כל יהודי הרים תרומה לבניית המשכן, כפי רצונו וחפצו, וכך הרגיש שיש לו חלק והתחבר לבנין המשכן. ולאחר מכן החל הקב"ה לצוות את משה על אופן עשיית כלי המשכן.

הכלי הראשון עליו מדברת התורה הוא הארון. ולא בכדי, הארון זהו מרכזו של המשכן ומבטא את תכליתו. הוא שכן בקודש הקודשים ובתוכו היו לוחות הברית השניות, שבירי לוחות הברית הראשונות, וגם ספר התורה שכתב משה טרם פטירתו².

שמות כ"ה: י' - כ"ב: ו' **וְעָשׂוּ אֲרוֹן, עֲצֵי שִׁטִּים, אֲמֹתַיִם וְחֲצֵי אַרְפוֹ וְאֹמֶה וְחֲצֵי רַחְבוֹ וְאֹמֶה וְחֲצֵי קָמְתוֹ: וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר, מִבֵּית וּמְחוּץ תִּצְפְּנֻהוּ; וְעָשִׂיתָ עָלָיו זָרְזָהב סָבִיב. . וְנָתַתָּ אֶת-הַכַּפֹּרֶת עַל-הָאָרוֹן מְלִמְעָלָה; וְאֶל-הָאָרוֹן תִּתֵּן אֶת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֲתֵּן אֵלֶיךָ. וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדִבַּרְתִּי אֵתְךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֹבִים, אֲשֶׁר עַל אֲרוֹן הָעֵדֻת אֵת כָּל אֲשֶׁר אֶצְוֶה אוֹתְךָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.**

חכמינו ז"ל לומדים רבות מצורת הארון ואופן בנייתו על הדרך הנכונה ללימוד התורה³. ראשית, אנו מוצאים במדרש שלימוד התורה שייך לכל אחד ואחד: מפני מה בכל הכלים האלה כתיב "ועשית" (בלשון יחיד) ובארון כתיב "ועשו ארון" (בלשון רבים) אמר רבי יהודה בן רבי שלום אמר לו הקב"ה יבאו הכל ויעסקו בארון כדי שיזכו כולם לתורה.

בשיעור זה - נרחיב ונלמד במיוחד על כתר התורה, אותו ננסה לחבוש לראשינו, נראה בו משמעויות ופנים עמוקים ונתרומם טפח מעל הקרקע.

את הארון עיטר זר זהב. זהו כתר התורה הראשון שאנו מכירים, כמנהג היהודי העתיק לעטר את ספרי התורה בכתרים ולוחות מכסף, כמו שאף מובא בזוהר הק' על ריקודים עם התורה וכתריה בחג 'שמחת התורה'.

שמות רבה פרשה ל"א: **אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי: ג' כְּתָרִים הֵם: כְּתָר מְלָכוֹת וְכְתָר פְּהִנָּה וְכְתָר תּוֹרָה. כְּתָר מְלָכוֹת - זֶה הַשְּׁלָחַן דְּכִתִּיב בּוֹ (שְׁמוֹת כה, כד): "זָר זָהָב סָבִיב". כְּתָר פְּהִנָּה - זֶה הַמִּזְבֵּחַ דְּכִתִּיב בּוֹ "זָר זָהָב סָבִיב". וְכְתָר תּוֹרָה - זֶה הָאָרוֹן דְּכִתִּיב בּוֹ "זָר זָהָב". . וּמִפְּנֵי מַה בְּכָלֵן כְּתִיב "וְעָשִׂיתָ לוֹ", וּבְאָרוֹן כְּתִיב "וְעָשִׂיתָ עָלָיו", לְלַמְּדֵךְ שֶׁפֶתֶר תּוֹרָה מְעַלָּה יוֹתֵר מִכָּל זָכָה אָדָם לְתוֹרָה כְּאֵלוֹ זָכָה לְכָלֵם.**

ב. מהו "כתר תורה" (או: מי נעשה כתר למי)?

כתר התורה אותו אנחנו מכירים, הוא הכתר איתו אנו מעטרים את ספרי התורה. אולם כתר התורה הוא גם כתר שבתורה עצמה, ובעיקר כתר שהתורה מלבישה אותו.

תלמוד בבלי, מגילה כ"ח, ב: **תֵּנֵן הֵתִם: וְדֹאשְׁתַּמְשׁ בְּתַגָּא חֲלָף'. תֵּנִי רִישׁ לְקִישׁ: זֶה הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּמֵי שְׁשׁוֹנָה הַלְכוֹת כְּתָרָה שֶׁל תּוֹרָה. . רִישׁ לְקִישׁ הוּא אֲזִיל בְּאוֹרְחָא. מְטָא עוֹרְקָמָא דְמִיָּא, אֶתָּא הוּא גְבָרָא אֲרַכְבִּיָּה אֲכַתְפִּיָּה וְקָא מְעַבֵּר לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ: קְרִיתָ? אָמַר לֵיהּ: קְרִינָא! תְּנִיתָ? תְּנִינָא אֲרַבְעָה סִידְרֵי מִשְׁנָה. אָמַר לֵיהּ: פְּסֻלָּתָ לָךְ אֲרַבְעָה טוֹרֵי, וְטַעֲנַתְּ בְּרִ לְקִישׁ אֲכַתְפָּךְ? שְׂדֵי בְּרִ לְקִישָׁ בְּמִיָּא! אָמַר לֵיהּ: נִיחָא לִי דְאִשְׁמַעִינָן לְמַר. [שְׁנִינוּ בְּמַסַּכְת אֲבוֹת: הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַתְרָה שֶׁל תּוֹרָה, חוֹלֵף מִן הָעוֹלָם. שְׁנֵה רִישׁ לְקִישׁ: זֶה הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּמֵי שְׁשׁוֹנָה הַלְכוֹת כְּתָרָה שֶׁל תּוֹרָה. רִישׁ לְקִישׁ הוּא הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ, וְנִקְרָתָה לְפָנָיו שְׁלוֹלִית מַיִם. בֵּא אוֹתוֹ אָדָם וְהִרְכִּיבוֹ עַל כְּתִיפּוֹ לְהַעֲבִירוֹ. אָמַר לוֹ רִישׁ לְקִישׁ: הָאֵם קְרָאתָ בְּתוֹרָה? קְרָאתָ! שְׁנִית בְּמִשְׁנָה? שְׁנִיתִי אֲרַבְעָה**

(2) לידו או בתוכו לפי הדעות בגמרא - בבא בתרא יד, א

(3) לשון הכלי יקר: במעשה המשכן וכל כליו ודיני עשייתם כבר נמצאו פרטי דיניהם בתלמוד עליהם אין להוסיף וממנו אין לגרוע ולא נשאר לנו לחדש בהם דבר, כ"א במה שהסכימו עליו כל המפרשים לעשות בהם רמזים על ענינים נסתרים או נגלים כי לא יתכן לומר שכל פרטים אלו היו בלא כוונה ועל דרך זה הלכו רוב המחברים לעשות בהם רמזים איש לפי שכלו זה אומר בכה וזה בכה.

(4) שמות רבה פרשה ל"א

סדרי משנה. אמר לו: פסלת לך ארבע הרים ואתה מרים את ריש לקיש על כתפייך?! זרוק את בן לקיש במים!!! אמר לו: נח לי לשמש את כבודו.]

ראשית, בתורה עצמה יש כמה חלקים, והחלק ההלכתי נקרא "כתרא של תורה" - הכתר של התורה עצמה. ההסבר לכך בקצרה: כמבואר בתורת הקבלה והחסידות - ספירת הכתר מורה על רצונו של הקב"ה. רצונו של האדם הוא "כח על" המניע את האדם: כל מעשיו, כמו גם מחשבותיו ורגשותיו ומעשיו, מונעים על פי רצונו, כנאמר "אין לך דבר העומד בפני הרצון". רצונו הספונטני של האדם מבטא גם את מהותו ואופיו שלו, יותר מאשר תודעתו הגלויה (השכל והרגשות שהוא מפעיל), המושפעת הרבה מנתונים חיצוניים. לפיכך, אם לבו של האדם הוא - מקום משכן הרגשות, והראש והמוח - מקום משכן השכל, הרי הרצון - נמשל לכתר המצוי מעל ראשו של האדם. הלכות התורה, הם רצונו של הקב"ה, הנעלה מכפי שהוא בא ומצטמצם בשכל של התורה, רצון זה של ה' הוא המורה על המעשה בפועל הנדרש מהיהודי.

שנית, כשאדם לומד תורה, התורה מעטרת אותו ונעשית כתר לראשו - וכך אומר הרמב"ם:

5 משנה תורה להרמב"ם, הלכות תלמוד תורה: ג', א: **בְּשִׁלּוּשָׁה פְּתָרִים נִכְתְּרוּ יִשְׂרָאֵל: פְּתַר תּוֹרָה, וְכִתְר פְּהֵנָה, וְכִתְר מַלְכוּת. פְּתַר פְּהֵנָה, זָכָה בּוֹ אֶהְרֹן. פְּתַר מַלְכוּת זָכָה בּוֹ דָּוִד. פְּתַר תּוֹרָה, הָרִי הוּא מְנַח וְעוֹמֵד וּמוֹכֵן לְפַל יִשְׂרָאֵל, שְׁנֵאמַר "מוֹרְשָׁה, קְהֵלַת יַעֲקֹב" (דברים ל"ג ד), כָּל מִי שִׁירְצָה, יָבוֹא וַיִּטַּל.**

משמעות הדברים: כאשר אדם עוסק בדברים נעלים, הוא נעשה מרום וחשוב יותר. הדבר נכון ביחס לכל חכמה רוחנית וכל שכן - ולהבדיל - ביחס לחכמת התורה הקדושה והנעלית. כשאדם לומד תורה, הוא מקבל "כנפיים רוחניות" המרוממות אותו, ומעניקות לו נקודת תצפית גבוהה על העולם - הסתכלות רחבה הנותנת משמעות עמוקה ויחס נכון בין עיקר לטפל בכל מרכיבי החיים, ובעיקר הוא מתקדש בקדושה רוחנית עליונה. כתר התורה מסמל איפוא את הרוממות הנפעלת ביהודי הלומד תורה.

רוממות הכתר הזה של התורה אינה שייכת רק ליחיד סגולה. לכל יהודי ויהודי יש יכולת ללמוד את התורה ולהתרומם, כפי שראינו בסוף דברי הרמב"ם וכפי שלומד זאת ה'כלי יקר' מפסוקי פרשתנו:

6 כלי יקר ל"א, י"א: **וְעֵשִׂיתָ עֲלִיו: לְפִי שִׁפְתֵי פְהֵנָה וּמַלְכוּת לְאַנְשֵׁים מִיַּחְדִּים. . לְכֵן נֵאמַר לוֹ. אֲבָל פְּתַר תּוֹרָה הִפְקֵר לְפַל, לְכֵן לֹא נֵאמַר לוֹ.**

השולחן והמזבח עוטר גם הם בזרים, ובציווי הקב"ה למשה השתמש בלשון 'ועשית לו', אולם בעשיית הזר של הארון לא אמר 'עשית לו' - כי אכן כתר התורה אינו רק לו, כל הרוצה ליטול יבוא ויטול.

ג. פת במלח תאכל או חיי רווחה תחיה?

פתחנו בשאלה מהי הדרך הנכונה ללמוד תורה. בדברי חז"ל אנו מוצאים תנאים רבים ללימוד התורה, וכמה מהם נלמדים גם מצורתו של ארון הברית; "אמר רבא: כל תלמיד חכם שאין 'תוכו כברו', אינו תלמיד חכם, שנאמר: 'מִפִּית וּמִחוּץ תִּצְפְּנוּ', הארון היה מצופה זהב גם מבפנים דבר המרמז על הדרישה מהיהודי שרוצה שתשכון בו אמת התורה, להיות אמיתי בעצמו וכחיצוניותו כן פנימיותו.

גישתו של האדם לתורה בענווה ובהבנה שאיננו 'האדם השלם' ויש לו תמיד לאן להתקדם בתיקון עצמו ובהרחבת ידיעותיו בתורה, גם היא מרומזת במבנה הארון שהיה בנוי רק מאמות חצויות (אמתיים וחצי ארכו, אמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו) בשונה מהכלים הנוספים שהיו בנויים מאמות שלימות (ללא חצאי אמות כלל - לדוגמא: המזבח - 5 אמות אורך, 3 אמות רוחב ו 3 אמות גובה) או חלקם שלמות וחלקם חצויות (השולחן - אמתיים ארכו ואמה רחבו, ואמה וחצי גובה).

פתגם יהודי אומר: "בגדול החל ובקטן כילה" - אדם גדול יודע שהוא בהתחלה ויש לו תמיד ממי ומה ללמוד, ואילו אדם קטן כבר גמר - 'הוא כבר יודע הכל'...

אולם, כשמדברים על התנאים, רוב הנוכחים יודעים לצטט את המשנה המפורסמת המדברת על תנאי המחיה של לומדי התורה:

7 משנה מס' אבות ו, ד: **כֵּן הָיָא דְרַפְּהָ שֶׁל תּוֹרָה, פֶּת בְּמִלַּח תֹּאכַל, וּמִים בְּמִשׁוּרָה תִּשְׁתֶּה, וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן, וְחַיֵּי צַעַר תַּחֲתֶיהָ, וּבִתּוֹרָה אֶתָּה עֹמֵל. אִם אֶתָּה עֹשֶׂה כֵּן אֲשֶׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ אֲשֶׁרֶיךָ בְּעוֹלָם הִזֶּה וְטוֹב לָךְ לְעוֹלָם הַבָּא:**

תלמיד חכם גדול היה ר' אליעזר בן הורקנוס, עליו נאמר במשנה 'בור סוד שאינו מאבד טיפה'. ראשית ימיו היו באחוזה אביו שהיה עשיר אך בור ועם הארץ בכל הקשור לתורה ומצוותיה. ככל אחיו עסק בעבודת האדמה, אולם נפשו חשקה דווקא בתורה. כשניסה להציע זאת בפני אביו נתקל בסירוב מוחלט. בצר לו, החליט לנטוש את ביתו. ארז מקצת מטלטליו ועלה לירושלים אל בית מדרשו של ר' יוחנן בן זכאי, שם השקיע עצמו בלימוד התורה והתעלה מעלה מעלה.

אוכל לא היה לו, הוא ניזון מרגבי עפר אותם היה מוצץ וזורק, כך נהג משך זמן רב, אך הדבר לא גרע מהשקעתו בלימוד התורה. חבריו שהריחו ריח רע מפיו, כתוצאה מאוכל מוזר זה, ופנו לרבים שחקר אחריו וגילה את סודו. ר' יוחנן הזדעזע ממצב תלמידו ודאג להאכילו.

כששמע הורקנוס על בנו, עלה לירושלים על מנת להדירו מנכסיו. ר' יוחנן זיהה את הורקנוס, הושיבו בכינוס בין נכבדי ירושלים, ואז ביקש מר' אליעזר לדרוש בפניהם. הורקנוס רכש כבוד רב לתלמיד החכם הצעיר ויחד עם כל היושבים ראה את היחס המיוחד אותו קיבל מר' יוחנן, אולם עדיין לא הבין שמדובר בבנו. כשאמר לו ר' יוחנן מי הדורש קם ואמר: באתי לכאן על מנת להדיר את בני מנכסיי, כעת אני מעוניין להוריש לו את כל רכושי! ר' אליעזר שמח לקראת אביו, אולם ביקש לבטל נדר זה ולחלק את כל הרכוש שווה בין האחים כולם. הורקנוס לא רצה ליהנות מתורתו.

הסיפור על ר' אליעזר בן הורקנוס מלמד אותנו שאכן בכל מצב התורה משכחת צערו של האדם, וגם העני ביותר יכול להתאמץ וללמוד. אבל האם זו הדישה לכתחילה?

מה פירושה של המשנה, האם עלינו להפקיר את כל נכסינו? חיי התורה בהכרח דורשים חיי צער ועוני מחפיר? גם מבחינה נפשית, אדם שטרוד במינוס בבנק, ולא אכל ארוחת בוקר משביעה, קשה לו הרבה יותר להתאמץ וללמוד.

ר' עובדיה מברטנורא אכן מפרש זאת על העני שגם הוא לא יבטל מלימוד, אולם העשיר וודאי שאינו צריך להפקיר את כספו כדי לעמול בתורה. אבל פרשנים אחרים מפרשים משנה זו כפשוטה, וכך הובאה הלכה זו ברמב"ם, ואנו נשאל האם זו אכן הדרך?

נחזק את שאלתנו: התורה מבטיחה שכר גשמי רב למי שלומד תורה ועוסק במצוות. אם אכן רווחה גשמית מפריעה ללימוד התורה, מדוע התורה מבטיחה זאת? ואדרבה, לפי דברי הרמב"ם שלפנינו זו הדרך הנכונה לעסוק בתורה:

הלכות תשובה פרק ט' הלכה א': **נִמְצָא פְּרוּשׁ כָּל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת וְהַקְּלָלוֹת, עַל דֶּרֶךְ זוֹ: כְּלוּמַר אִם עֲבַדְתֶּם אֶת ה' בְּשִׂמְחָה, וְשִׂמְרָתֶם דְּרָכּוֹ מִשְׁפִּיעַ לְכֶם הַבְּרָכוֹת הָאֵלוּ וּמְרַחֵק הַקְּלָלוֹת, עַד שֶׁתְּהִיּוּ פְּנוּיִים לְהִתְחַפֵּם בַּתּוֹרָה וְלַעֲסֹק בָּהּ. . . וְאִם עֲזַבְתֶּם אֶת ה' וְשִׁגִיתֶם בְּמַאֲכָל וּמִשְׁקָה וְזָנוּת וְדוּמָה לָהֶם--מֵבִיא עֲלֵיכֶם כָּל הַקְּלָלוֹת הָאֵלוּ וּמְסִיר כָּל הַבְּרָכוֹת. . . וְנִמְצָא שֶׁאֲבַדְתֶּם שְׁנֵי עוֹלָמוֹת: שֶׁבְּזִמְנֵן שֶׁאָדָם טְרוּד בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּחִלֵּי וּבְמַלְחָמָה וּרְעוּבוֹן, אֵינוֹ מֵתְעַסֵּק לֹא בְּחִתְּמָה וְלֹא בְּמִצְוָה שֶׁבָּהֶן זֹכֵינן לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.**

8

מבט מעמיק על המקורות יגלה לנו שאין כאן שום סתירה: אדם שרוצה ללמוד תורה ולהתחבר עימה, צריך לעמול בה, ובאהבתו ישגה בה תמיד. כשהתורה היא מושא חייו של האדם, אין לו צורך וחפץ ברווחה כלכלית והוא מסתפק במועט. אין הכוונה שעליו להסתגף ולהרעיב את עצמו תוך סבל רב. אדרבה סבל ורעב מונעים את האדם להעמיק בתורה. השאלה היא מה העסק שלו: רווחה כלכלית ומותרות (ובגדר מותרות נכנס גם מה שהיום כבר הפך לחובה, ואתמול היו אלו מותרות). או השגה חדשה בתורה. אדם שמעוניין להשיג השגות חדשות בתורה, לא מעניין אותו מה יאכל בארוחת הערב (המידע הנצרך לו הוא רק על מה לומר תודה לאשתו שטרחה והכינה). אדם שעסוק בסידור רווחת חייו, אין מוחו פנוי לעסוק בתורה בצורה מלאה.

במקום שבו כל הורה מרגיש שחובתו לספק לילדו מחשב אישי בחדר נפרד, ובחניה צריכה לעמוד המכונית בדגם הנכון והמתקדם ואולי אפילו שתיים, אכן אין יכולת ופניות מחשבתית להעמיק בתורה, אולם הקב"ה מבשר ליהודי: אם מגמתך תהיה בתורה עצמה ותסיר מעצמך את החפץ והתענוג ושימת הלב המרבית לחיי העולם הזה, גם אני אדאג לסביבתך, ואסיר ממך חולי ושאר דברים המונעים ממך להגות בתורה, כשדאגותיו של האדם בפיתרת קושיה והבנה בתורה, הקב"ה מבטיח להסיר ממנו דאגות העולם הזה.

6) עיין למשל אגרות קודש ד' עמוד רל"ד, ובריבוי מקומות.

ד. הרוממות הנעלית של כתר התורה

הכתר הוא הדבר החשוב ביותר מכל בגדי המלך. אדם פשוט תולה את כובעו על מתלה. האם יעלה על הדעת, שבגלל חשיבותו של הכתר, יניחוהו על ראש אחד השרים, בתור שמירה עליו? ברור לכל בר-דעת, שדווקא המסמר בהיותו פשוט וחסר כל מציאות הוא המתאים לשאת גם את כתר המלך. ומדוע? כי השר הגדול, כשהכתר יושם על ראשו, הדבר יכניס בו גאווה ותחושת חשיבות ואולי אפילו נצנוץ קטן של מחשבה אולי יכול הנני להחליף את המלך?

דבר זה מלמדנו, כי הכתר למרות שנמצא פיזית מעל הראש, הוא בעצם זה שמגביה את כל האדם והופך אותו למציאות אחרת – מציאות של מלך.

וכאן אנו מגיעים למשמעות עמוקה יותר הקיימת במושג כתר תורה: הרמב"ם מונה כמה דברים שצריכים להיות באדם הלומד תורה: שלא יחפש את תענוגות העולם, שיתמסר ללימוד, וכן כשהוא לומד תורה, צריך שהוא ישמיע לעצמו ועוד, אולם תנאים מסויימים הוא משייך דווקא לכתר התורה.

משנה תורה להרמב"ם, הלכות תלמוד תורה ג': **מִי שֶׁנִּשְׁאַף לְבוֹ לְקַיֵּם מִצְוָה זוּ פְּרָאוּי לָהּ, וְלִהְיוֹת מְכַתֵּר בְּכִתְרָהּ שֶׁל תּוֹרָה, לֹא יִסִּיחַ דַּעְתּוֹ לְדְבָרִים אֲחֵרִים, וְלֹא יִשִּׁים עַל לְבוֹ שְׂיִקְנֶה תּוֹרָה עִם הָעֶשֶׂר וְהַכְּבוֹד כְּאֶחָד. . שְׂמָא תֵּאמֹר עַד שְׂאֲקַבֵּץ מָמוֹן וְאֶחָזֵר וְאֶקְרָא, עַד שְׂאֲקַנְהָ מֵה שְׂאֲנִי צְרִיךְ וְאֶפְנֶה מֵעִסְקִי וְאֶחָזֵר וְאֶקְרָא, אִם תַּעֲלֶה מִחֲשֶׁבֶה זוּ עַל לְבָבְךָ, אֵין אַתָּה זֹכֶה לְכִתְרָהּ שֶׁל תּוֹרָה לְעוֹלָם, אֲלֵא עֲשֵׂה תּוֹרָתְךָ קִבֵּעַ, וּמְלַאכְתְּךָ עֲרֵאִי. . אַף עַל פִּי שְׂמִצְוָה לְלַמֵּד בְּיוֹם וּבְלֵילָה, אֵין אָדָם לְמַד רַב חֲכָמָתוֹ אֲלֵא בְּלֵילָה; לְפִיכֶךָ מִי שְׂרָצָה לְזִכּוֹת בְּכִתְרֵי הַתּוֹרָה, יִזְהַר בְּכָל לַיְלוֹתָיו, וְלֹא יֵאבֵד אֶפְלוֹ אַחַת מֵהֶן בְּשִׁינָה וְאֶכִּילָה וְשִׁתִּיה וְשִׁיחָה וְכִיּוֹצֵא בָהֶן, אֲלֵא בְּתִלְמוּד תּוֹרָה וּדְבָרֵי חֻכְמָה.**

שימו לב להגדרה של הרמב"ם – לזכות בכתר תורה. כמו כתר המלך שמרומם את האדם לדרגה אחרת, כמו כתר המלכות והכהונה שביטאו מלכות מיוחדת שישנה רק בזרע דוד ואהרון הכהן (למרות שהמלכות עצמה הייתה קודם לכן אצל שאול), הזכיה בכתר תורה מבטאת את רוממות אחרת וגבוהה באדם. יהודי שבאמת מתאמץ בלימוד התורה, עד שהוא והתורה הופכים להיות דבר אחד ומאוחד. התורה היא לא רק דבר נוסף שיש לו כאדם ש'קנה חכמה', אלא זהו כל מציאותו ולכן:

1. אינו יכול להסיח דעתו אפילו לרגע מהתורה. 2. גם אדם שמחשבתו בתורה, יכול לחשוב שלמען הלימוד יתעסק עם מלאכתו באופן מלא, ישיג הנצרך לו ואחר כך יחזור ללמוד, אולם אדם שכל כולו בתורה לא יכול להעלות זאת בדעתו כלל, אלא תמיד הוא מונח בלימוד התורה, ומקדיש מעט ממחשבתו ומזמנו עבור העסק רק כדי מחייתו. 3. אינו מאבד אפילו לילה אחד בלא לימוד תורה, כי הלילה הוא זמן להשיג בלימודו הרבה יותר.

אדם שאלה כל חייו, אין לו אפשרות להתנתק מהם אפילו רגע אחד.⁷

דב שילנסקי ע"ה (היה יו"ר הכנסת בזמן ממשלת שמיר), נשאל פעם בטרונאי על ידי ח"כ שהיה בעל תואר פרופסור: מדוע כשהנך קורא לחבר כנסת בעל הסמכה לרבנות הנך מקפיד לקרוא לו בתואר חבר הכנסת הרב, ואילו לי אינך קורא בתואר פרופסור?! ענה לו דב שילנסקי: 'פרופסור' הינו שם תואר בלבד, אין זה אתה בעצמך. לעומת זאת כשיהודי נהיה רב, אשתו מיד נקראת רבנית, מה שמורה על כך שזה חלק מעצמיותו ובמילא משפיע גם גל רוממות הסובבים אותו...

ה. ובכן, מתי ההכתרה?

וואו... באמת דרגא גבוהה. במירוץ החיים של כל אחד מאיתנו היא גם נראית קצת אוטופית... ביומיום שמורכב מאינספור פרטים קטנים ומסיחי הדעת, לחץ בעבודה ובבנק, הדבר נראה ממש מופרך, ואכן לא כל אחד זוכה ומצליח להגיע לדרגא הגבוהה הזו.

אולם התורה מבטיח לנו שאכן בסופו של דבר, אנו נהיה שם! למדנו בעבר את התיאור של הרמב"ם על זמן ביאת המשיח ובאופן רחב יותר במדרשי חז"ל, שהטוב יהיה בשפע, ללא מלחמות וללא קנאה ושנאה, על העבדים הרבים שיהיו לכל יהודי וידאגו לכל צרכיו, אפס מחלות ומוות, ועוד. כשאנו מדברים על המצב בעתיד מתוך הצרות של הגלות, אכן אין צורך להסביר מהי המעלה שתהיה בעולם כל-כך טוב ונעים.

(7) חשוב להבהיר שאין זה אומר שהאדם לא עמל ונהנה מיגיע כפיו, ומטיל עצמו על הציבור, כמבואר ברמב"ם שם ובשו"ע, אלא השאלה כמה הוא מונח בעצם נפשו.

אולם מצב העולם המיוחד הזה הוא לא סתם נופש וחופש מצרות ולא רק עבור זה עלינו כל כך להתאמץ להביא את משיח. הוא הרבה יותר מזה. זהו המצב האמיתי בו יכול כל יהודי להתמסר ללימוד התורה באופן כזה שזה תהיה כל מציאותו ואין לו שום דבר שמפריע לו. כל רגע בחייו פנוי ללימוד התורה, ואין לו צורך כלל להתעסק עם צרכי גופו כי הכל יהיה מוכן לו:

משנה תורה להרמב"ם, הלכות מלכים ומלך המשיח, י"ב הלכה ד': **לֹא נִתְּאוּ הַנְּבִיאִים וְהַחֲכָמִים יְמוֹת הַמְּשִׁיחַ-- לֹא כְּדֵי שִׁישְׁלְטוּ עַל כָּל הָעוֹלָם, וְלֹא כְּדֵי שִׁירְדוּ בְּגוֹיִים, וְלֹא כְּדֵי שִׁינְשְׂאוּ אוֹתָם הָעַמִּים, וְלֹא כְּדֵי לְאַכֵּל וּלְשִׁתּוֹת וּלְשִׁמְחָה: אֲלֵא כְּדֵי שִׁיְהִיו פְּנוּיִן בְּתוֹרָה וְחֻמְתָּהּ, וְלֹא יִהְיֶה לָּהֶם נוֹגֵשׁ וּמְבַטֵּל, כְּדֵי שִׁיזְכוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.**

10

ז. רגעי זכיה קטנים

בהיותנו ערב הגאולה, ביכולתנו לטעום קצת ממטעמי הגאולה, ולחיות באופן כזה גם היום. הרבי מחדש לנו שכל אחד יכול להיות בדרגת 'תורתו אומנתו' ולהתעטר בכתר התורה, גם יהודי שביומיום עסוק בעסקו ובפרנסת ביתו.

גם אדם שבמשך רוב שעות היממה הוא 'זבולון', והקשר שלו לתורה הוא בעיקר התמיכה בלומדי התורה ובצדקה למוסדות תורה וחסד - גם הוא חייב לקבוע זמן ללימוד תורה.

אפשר לחטוף רגע בבית הכנסת ולשמוע שיעור בין מנחה לערבית. להאזין לדרשה מזדמנת באתר שקיבלנו קישור אליו, או לקרוא פרק בספר שבדיוק מונח על השולחן. אכן, זה דבר חשוב למלאות כל רגע פנוי בלימוד תורה, ובוודאי מרומם את הנפש להתעסק בזה ולא בשטויות חולפות המסיחות את הדעת.

אולם אפשר לזכות בכתר תורה, על ידי שנפנה ללימוד התורה 'זמן איכות'. עלינו לקבוע זמן ללימוד יומי או שבועי. ובזמן הזה להתרומם למצב שאין לנו שום דבר חוץ מהספר שמונח. להתנתק מהסביבה, לכבות את הסלולרי (וואו... זה באמת קשה..). ולצלול לשעה של לימוד איכותי ומרומם. באותו רגע אנו שייכים לדרגת 'תורתו אומנתו' וזוכים לכתר התורה.

ר' משה ביאמר מחסידי האדמו"ר האמצעי, היה אדם חריף וגאון עצום בתורה. (כנויו היה א שארפע יארמולקע (כיפה חריפה) כי כשהיו שואלים אותו מאין החידוש המיוחד, היה עונה מהכיפה שעל ראשי...). כיון שהיה זקוק גם לפרנסה, התמודד במרכז ממשלתי על בית חרושת ליצור בירה. ה' עזר והוא זכה במכרז. בין הסעיפים בחוזה החכירה נכתב שנציגי הממשלה יכולים לבוא בכל עת לביקורת ועל ר' משה לפתוח להם את כל המפעל ללא שהיות, ובמידה ולא יתבצע הדבר צפוי לקנסות גדולים ומאסר.

למרות עסקיו, שמר ר' משה על קביעות בלימוד - בכל יום היה מסתגר בחדרו 3 שעות ללימוד, ואז כאילו כל העולם לא קיים. כולם ידעו שבשעות אלו אין עם מי לדבר.

יום אחד, מיד אחר שנעל את חדרו לזמן הלימוד שלו, הופיעו במפעל נציגי הממשלה לערוך ביקורת. בני המשפחה והפועלים שחששו לפרנסתו וחייו, ניסו לדפוק על דלת החדר, להגיע דרך החלון, אך שום דבר לא הועיל. ר' משה לא הפסיק מלימודו. הפקידים כבר העלו בדעתם שכנראה הוא עסוק בטיוח מעשים לא כשרים ומרגע לרגע העלו את רף הענישה בו יתבעו את ר' משה.

לאחר שעות הלימוד, הזמין ר' משה את הפקידים הכועסים אל תוך משרדו, נתן בידם את כל המסמכים ופתח בפניהם את כל שערי המפעל, מבואתיו וחדריו, גם אלו שלא חשבו בכלל שקיימים. הפקידים שראו שהכל כשר ולפניהם אדם מהימן ביותר, שאלהו מדוע התמהמת, והרי חתמת על היענות מיידית ויכולת להפסיד את המפעל ויותר מזה. ענה להם ר' משה - על חוזה המפעל, חתמת. על חיי - לימוד התורה שלי, לא חתמתי ולא נתתי לאף אחד בעלות עליו!

הפקידים ששמעו זאת, אישרו את המשך החוזה ואף אמרו לו שיותר לא יבואו לביקורת... נוספת...

שיחת חג השבועות תשל"א – בלתי מוגה: אף-על-פי שיש לו קביעות בתורה, יכל להיות אצלו אפן נעלה יותר בלמוד התורה, שבשעה שלומד הוא איננו בעל עסק (אויס בעל עסק), זאת אומרת שמוצד למוד התורה בעת ההיא, העולם אינו קיים, כמו אצל 'יושב אהל' . . הוא לומד כמו 'בחור ישיבה'! לא כמו מנהל בנק, לא כמו מנקה ארבות, לא כמו סנדלר, ואפלו לא כמו נשיא ארצות הברית . . שבשעה שהיה בעל עסק, היה שיק לכל זה . . עכשו היא [אשתו] רואה שהוא שוכח מכל הענינים, ולומד תורה ואפלו לא שומע שהטלפון מצלצל בשעה שלומד . .

